

אוצרות קאמארנא

יו"ר ע"י מכון 'אוצרות קאמארנא' שע"י מרכז מוסדות קאמארנא • בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א • בית שמש

אבני איזר

פנינים על סדר הפרשה
מתוך אוצר ספרי רבותינו

אוצר החיים

אוצרות הפרשה במשנת רבנו
מבוארים בשפה השווה לכל נפש

ויעש בן אהרן אל מול פני המנורה העלה נרתיה כאשר צוה
ה' את משה (ח, ג).

רצה לומר, 'ויעש בן אהרן' על ידי תשובה ועבודה של בני ישראל הקדושים. וכתב רש"י זלה"ה, להגיד שבחו של אהרן שלא שינה ע"כ. כלומר, 'ויעש בן אהרן' כמו שצוה הקב"ה למשה. ומשה אמר לו 'אל מול פני המנורה' דייקא, 'יאירו שבעת הנרות' היינו ה' כלים, 'יאירו בהם השבעה הנרות', היינו ה' כלים, וזהו 'ויעש בן אהרן' שכל אור הכנים לכלי שלו, היינו אור החסד נכנס לכלי של חסד, אור הגבורה לכלי דגבורה, ואור ת"ת נכנס לכלי של ת"ת, ואור של נצח לכלי דנצח, ואור דהוד לכלי של הוד, ואור של יסוד צדיק לכלי דיסוד צדיק, ואור של מלכות לכלי של מלכות. וזהו מגיד שבחו של אהרן שלא שינה ח"ו מסדר הזה, ולא הפך ח"ו שום אור לכלי אחר, אלא כל אור נכנס לכלי השייך לו דייקא. וזהו 'ויעש בן אהרן אל מול פני המנורה' מלכות דאצילות. 'העלה נרתיה' כתיב כאן חסר ו', ומלא יו"ד. להורות כשהעלה אהרן את הנרות לאורות שלהם, אז נתמלאו כל הפרצופים שלהם, כביכול, כל אחד מעשר ספירות כי נתעלו למקום או"א, שהם שם י"ה ב"ה, לזה כתיב כאן מלא יו"ד, שמאות ו' נעשה עתה יו"ד והבן. 'כאשר צוה' וחיבר 'הו"ה' ב"ה חכמה, אבא. 'את מש"ה' שהוא מספר אל"ף שד"י, עולם הבנינה, והם תרין רעין דלא מתפרשין לעלמין, כך יראה אהרן שיהיו ה' מלכים האלו, שהם תפארת ומלכות ג"כ יחודים קדושים שלהם בתמדות, בבחינת תרין רעין דלא מתפרשין לעלמין, כמו או"א ממש. וזהו כאשר צוה וחיבר ה' את משה והבן. (בן ביתי)

היושע בן נון (יא, כח).

הבית בחיריק וחסר יוד, ושמעתי משם אבי זקני הגאון הקדוש מוהר"ר יעקב קאפלי מלוקווא אבי אמו של הקדוש מוהר"ר מלובלין שהקשה למה נשתנה לכתוב בן בחיריק ולא בסגול ככל המקרא, ואמר דאיתא בדברי חז"ל (סנהדרין קז.) שהיו של שרי נתנה בראש יהושע כידוע, והקשה הא יוד של שרי נחה בלא נקודות והיכן ימצאו שם בראש יהושע, ותיקן שלקחו מן הסגול של 'בן' שם ונשארו 'בן' בחיריק, כך אמר רבינו מוהר"ר מלובלין משם זקניו שהוא אבי אמי והוא נכון. (היכל הברכה דף עז ע"א)

והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה (יב, ג).
עצה אחת שיכול אדם להינצל עצמו מפניות היצר, היינו שידע אדם שהוא אדם, וכלא חשוב, אין ממש, לפני יוצר בראשית, בלי שום ישות כלל, ומדה זו הוא בחשיבות גדול לפני יוצר בראשית, כמו שמשבח הכתוב למשה רבינו 'והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה', אז כשתדבק במדה זו תנצל עצמך ג"כ מצד היצר. וכיצא בו שמעתי מפיו הקדוש של אאמ"ר זלה"ה בעת סעודות שבת קודש פ' תבא, על פסוק 'ורדפוך עד אבדך' (דברים כח, כב. ראה שם 'היכל הברכה'), ר"ל שהיצר הרע אינו יכול לרדוף אחריו אלא 'עד אבדך', כלומר, כל זמן שיש באדם איזה ישות, אז יש אחיזה ליצר הרע לרדוף אחריו, אבל אם הוא אבוד בעיניו וכלא חשוב אין ממש, אז אינו יכול לרדוף אחריו. והבן. (זקן ביתו פ"ב מ"א אופן א)

ואיתא בספר **צוואת הריב"ש** בזה"ל: החילוק בין קודם הנץ לאחר הנץ כרחוק מזרח ממערב כי אז עדיין יכולין לבטל וסימנך והוא כחותן יוצא מחופתו ישיש כגבור וכו' ואין נסתר מחמתו אל תקרי (מחמתו) אלא (מחמתו) כלומר כשכבר השמש יצא על הארץ אזי אין נסתר מהדינים הבאים ממלאכי חימה.

לכאורה מדבר הבעש"ט על חשיבות תפילת ותיקין כאשר השמש לא יצא עדיין להאיר, אך בפנימיות הדברים טמונה בזה כוונה עמוקה יותר, כמבואר בספר **'אור שבעת הימים'** מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א (עמוד התפילה, אות טל) בזה"ל: עומק הדבר הוא, שבליילה שורר חושך ואפילה על פני כל היקום, חשיכה זו המסתירה בפני האדם ומעכבת בעדו מלראות את הסובב אותו - נחשבת גם כהסתרה והעלמה על כל הדינים והקטרוגים השורים בעולם. לעומת זאת, זריחת השמש המאירה לארץ ולדרים גורמת גם כן שהדינים מאירים בתוקף ובגלוי.

בלילה, כאשר הדינים היו כמו מכוסים ואינם נראים, יותר נקל לבטלם מכל וכל. אך ביום, כאשר דינים אלו נתגלו והיו למציאות קיימת הנראית לעין כל, נצרכת עבודה רבה ביותר בכדי להמתיקם.

מטעם זה יש להעדיף את התפילה מבעוד ליל, שכן אז יכולים לבטל את הדינים בנקל, אך ביום אין נסתר מחמתו-מחיתו, כאשר הכל כבר נגלה לעין השמש, קשה מאד להינצל מן הקטרוגים הבאים ממלאכי חמה. ופנימיות הענין היא, שכאשר עדיין חשיכה, ועדיין הדברים אינם ברורים, אפשר עוד להמתיק את הדינים. אך כשהדברים שאתה רואה קיימים כבר מול עיניך, קשה לשנות ולתקן. כשאנו רואים דבר שהתהווה כבר, קשה לשנות אותו.

וזהו הביאור בדברי הבעש"ט, שכאשר השמש היה על הארץ, והדינים מאירים בתוקף גדול ובגלוי, אזי 'אין נסתר מחמתו' וקשה להסתתר מתוקף הדין. ע"כ. וכה מביא הקאמארנער ז"ע בספרו **'כתם אופיר'** (אסתר ג, ח): **קבלנו ממרן אלהי הריב"ש טוב שקיבל מרבו אחיה השלני כשיצא צרופים ואותיות מאת הקב"ה, כל זמן שלא נתפשטו בבחינות עשיה יכולין להשתנות ולהתהפך לצרופים טובים, מצר"ה צה"ר מרע"ש עש"ר מדוי"י כנודע לכל מביני מדע.**

מובא ב**'היכל הברכה'** בפרשתינו ששבעת קני המנורה הם שבע גבורות עליונות, ודרך המתקתם היא על ידי שמאירין אותם באור השלהבת.

הנה הכלל בזה הוא, שכל השפעה היורדת מלמעלה מורכבת משני חלקים: אור וכלי. האור כולו טוב, הוא רוצה להשפיע ולהתפשט בלי סוף, לכל אחד באשר הוא, ואילו הכלי מגביל ומצמצם את השפע ובודק האם יש כלים מתאימים והאם המקבלים ראויים או לא.

ועל כן כאשר מתעורר שפע, מגיע יחד עמו גם דין וצמצום. אלא שהבחירה ביד האדם - האם להתמקד בדין, לעשות עסק מהדינים ולעוררם לחילה, או להתעלם מהם ובכך לבטלם.

כאשר מתעלמים מכח הדין, ומגלים שהוא חלק מהטוב, הוא מתבטל. ואילו כאשר עושים ממנו עסק שלם, נותנים לו כח ותוקף.

ולכן אם חלילה נשפע לאדם איזה צער או מקרה קשה, העצה היעוצה היא לא לעשות עסק גדול מכך, לא להתפעל מהרע, אלא להתדבק במקור הטוב, ואז יחלוף הרע ויתבטל הדין, ולא זו בלבד - אלא יתגלו החסדים שבתוכם, כי מאתו לא תצא הרעות, והכל טוב וחסד ממש. וזהו הדרך להתמתקת שבעת קני המנורה שהם הדינים והגבורות - על ידי שמאירים אותם.

וכתב המגיד **ממעזריטש** ז"ע (אור צדיקים אות 10): 'הבוטח בה' חסד יסובבנהו' (תהלים לב, ט). **וכשהוא להיפך, שהוא מתיירא תמיד ממדת הדין ומהעונש, אז הוא מדבק את עצמו בדינים, וח"ו שלא תבוא לו רעה, כמו שנאמר (ישעיהו טו, ד) 'ומגורתם אביא להם', שבכל מקום שאדם חושב, שם הוא מתדבק, ואם מחשב בדין הוא מתדבק בדין, וכשהוא בוטח בחסד, שם ידבק נשמתו והחסד יסובבנו, ותמיד יטמן את עצמו בהש"ת.**

כעין זה כותב **'השפת אמת'** (פר' ראה, תרל"ה): והאמת כי אין הרע יורד משמים. אך לכל השפעה מוכרח להיות תעורבות מטוב ורע וכל שיש התחדשות ברכה נמשך ג"כ אחריה הקללה כו', והיינו לקבל כל המאורעות בשוה כי אם אין האדם משתנה בפגעו בו מדת הדין אין לה קיום להקללה וחולפת ועוברת ממנו. אך ח"ו אם האדם מתפעל יותר מדאי. בזה נוסף קיום וחזוק להרע. עכ"ד.

נגלות זוהר חי

ניצוצי אורה בנגלות התורה והחסידות
שנלקטו מספרה"ק זוהר חי

מצות לימוד התורה

פקודא חמישא, כתיב ישרצו המים שרץ נפש חיה, בהאי קרא אית תלת פקודין, חד למלעי באורייתא, וחד לאתעסקא בפריה ורביה, וחד למגזר לתמנייא יומין, ולאעברא מתמן ערלתא.

למלעי באורייתא, ולאשתדלא בה, ולאפשא לה בכל יומא לתקנא נפשיה ורוחיה, דכיון דבר נש אתעסק באורייתא, אתתקן בנשמתא אחרא קדישא, דכתיב שרץ נפש חיה, נפש דהיא חיה קדישא, דכך בר נש לא אתעסק באורייתא, לית ליה נפשא קדישא, קדושא דלעילא לא שריא עליו. (דף יב ע"ב)

ע"י דביקות באותיות גודם המתקת הדינים

למלעי באורייתא לחיות נפשו בפרק אחד בהלכה, ולאשתדלא לפייס בה כל מארי דדינא. שמעתי ממורי כשרואה שיש עליו איזה דינא אזי ילמוד בבקר בדביקה וחשיקה, שידבק עצמו אל פנימיות אור א"ס שבתוך האותיות, וכל דבור ודבור ומוצא שפתיך תכוין לייחד שם הקדוש, כי בכל אות ואות יש עולמות נשמות אלהות, ועולים ומתקשרים ומתייחדים זה עם זה, ואח"כ מתקשרים ומתייחדים האותיות ונעשים ומתייחדים יחוד אמיתי באלהותו יתברך, ותכלול נשמתך עמהם בכל בחינה של עולמות נשמות אלהות, שכינה נשמות מלאכים, ומתייחדים כל העולמות כאחד, ועולים ונעשה שמחה ותענוג גדול לאין שיעור.

העלאת הניצוצות בתורה ותפילה בלא כוונה

והנעני שאין לך מחשבה שלא יהיה בה קומה שלימה, אף מחשבה רעה חרה של פחותי ערך כשבאה, הוא באה אל האדם לתקנו ולהעלותו, ואם האדם דוחה המחשבה ההוא ממנו, אזי כאלו דוחה והורג קומה שלימה, אמנם יש לפעמים מחשבה שצריך לדחותה לגמרי ולא למתקה. ויתבונן האדם, אם בשעה שבא המחשבה מיד יראה ורעד וביטול ואין והכנעה עולה לו לפני הש"י, אזי יקרבה, ויתהפכו לו הרע לטוב לשלהבת אש בביטול גמור, עייל ונפיק ולית מאן דימחי בידיה. ואם לא יעלה לו כהוגן, אזי רשות לידחות, כי הבא להרגך השכם וכו'. ושאל השואל למורי, אם אמר כמה תיבות בקריאת שמע ובתפלה בלא כוונה, אם יאמר פעם שנית בכוונה, ואמר בזה הלשון, הלא ידוע ומפורסם שאין לך שום דבר קטן וגדול שלא יהיה בו מציאות השם יתברך, אפילו מחשבה חיצונית שם יש ג"כ [ניצוצות] [ניצוצות] קדושות, ואם כן אם אמר כמה תיבות של תורה ותפלה בלא כוונה, רק במחשבה [חיצונית] [חיצונית], ובאתה כדי לברר [הניצוצות] [הניצוצות], אם יחזור ויאמר פעם שנית אזי יורה שבפעם הראשון לא היה שם חלילה שום מציאות השם, על כן לא יאמר פעם שנית רק במחשבה, וכשילמוד בדרך זה, ממתיק כל הדינים באמונה שלימה.

[ולאפשא לה בכל יומא.] ולראות לחדש בה בכל יום חדושי התורה קשוטי השכינה לשם אלהי ישראל, בנועם ובסבילות העלבון לגמרי לתקנא רוחיה.

בנשמתא, נפש השכליות.

אופן חלוקת האצבעות בברכת כהנים [ב]

ראיתי ושמעתי על כהנים הצדיקים שלא היו משגיחין על החרבים האלו בלל ובלל, אלא היו חולקין אצבעות דיטב זה מזה, וכך ראוי לנהוג.

(שוה"ט סי' קכח סי"א)

מקור בדברי הרדב"ז

עוד כתב הרה"ק השם שלמה ממונקאטש זי"ע כמקור למנהג ה' חרכים:

"ועתה הגיעני נדפס מחדש ספר מגדל דוד מהרדב"ז על שיר השירים על הכתוב שם (פרק ב פסוק ט) וזה לשונו: 'משגיח מן החלונות מציץ מן החרכים, דרשו רז"ל בשעת ברכת כהנים משגיח ומציץ מן חמשה חרכים, בין ה' אצבעות של ידי הכהנים, לברך את ישראל, ולפי דרכנו מציץ מן החרכים כי מן המלכות ולמטה יש חלונות וחרכים וכו', כמו שחלון גדול מהחרך שהוא חור קטן או סדק' עכ"ל הקדוש. הנה כתב שמציץ מהחרכים הוא ה' חרכים שבידי הכהנים בברכת כהנים הוא דברי רז"ל, ונאמן עלינו רבינו גדול הראשונים הרדב"ז שזהו דברי חכמינו ז"ל, ואם אנו לא ראינו זאת בודאי הוא ראה זאת באיזה מדרש רז"ל. הרי עוד יסוד ושורש גדול לה' אצבעות בברכת כהנים בדברי הרדב"ז ז"ל, והוא כתב שזהו מדרש חכמינו ז"ל, וגם הוא כתב שחרכים הם קטנים חור קטן או סדק, והרי זה אינו כמו שאמר בהיכל הברכה שהוא אצבעות פתוחים לרוחה, דהא לפי דברי המגדל דוד להרדב"ז ז"ל (וגם כנראה מספר הליקוטים להאריז"ל כנזכר לעיל) אי אפשר לעשות הפסק בין כל אצבע ואצבע, דהא אם יעשה כן על כרחך נהיה מוכרחים לומר שהחמשה אצבעות הם רחבים ואינו כן דהא החמשה אצבעות הם קטנים כאמור, אם כן המנהג שהביא המגן אברהם אינו מנהג בורים רק יסודותי בהררי קודש כנזכר לעיל עכ"ל.

אולם גם על זאת הקשה נכדו המנחת אלעזר (שם) "מכל מקום קשיא גם להמנהג של העושים רק חמשה אצבעות, דהא אין עושים אותם סדקים קטנים, רק הפרש רב בין האצבעות, ובפרט בין האצבעות לגודל, ואם כן לא נקרא חרכים רק כמו חלונות, ואם כן כמאן עושים."

ועל כן מסקנתו להלכה "על כן נראה לפי עניות דעתי, אשר כהן ירא שמים יצא ידי שניהם, ויפריד קצת בין האצבעות על כל פנים שלא יהיו מחוברים ומהודקים זה לזה, ויצא ידי חובת הזוהר הקדוש שאין עושים חיבור זה לזה, ובמקומות שעושים חמשה אצבעות יפריד קצת יותר לזכר ורמז חמשה אצבעות, אבל לא ירחיב גם שם הרבה יותר מדאי, כי כן צריך להיות האצבעות, והכוונה שהוא קטן וצר בחינת חרך וסדק כנזכר לעיל עכ"ל.

אין לזוז מדברי הזוהר הקדוש והאריז"ל

וכן כתב בכף החיים שאין לזוז מפסק הזוה"ק, ויש להפריד כל האצבעות זה מזה (סי' קכח סק"פ) "הרמב"ם ז"ל (פרק יד מהלכות תפלה) ששם כתוב הלכות נשיאות כפים לא הזכיר זה של חלוקת האצבעות לעשות חלונות, והטעם כתב בבית יוסף משום דדבר זה לא נזכר בתלמוד, וכן הרי"ף ז"ל לא הזכיר זה, וכבר כתבנו לעיל (סימן כה ס"ק ע"ה) דכל דבר שלא נזכר בתלמוד ואית ביה פלוגתא בין הפוסקים דעת המקובלים יכריע, ועל כן הכא נמי כיון דדבר זה של חלוקת האצבעות לעשות חלונות ותוך הכף יהיה כנגד הארץ וכו' לא נזכר בתלמוד, וגם הרי"ף והרמב"ם ז"ל לא הזכירו שצריך לעשות כן, דעת המקובלים יכריע, ואין לזוז מדברי הזוהר הקדוש והאריז"ל שכתבו שצריכות להיות האצבעות זקופות למעלה כנגד שני צדדי הראש, וגם יהיו נפרדות זו מזו עכ"ל.

מקור לה' חרכים בדברי האריז"ל

והנה הגה"ק המנחת אלעזר ממונקאטש זי"ע בספרו נימוקי או"ח (סימן קכח ס"ק א) הביא שזקינו - אבי אביו - הרה"ק רבי שלמה ממונקאטש זי"ע בעמח"ס שם שלמה נשאל האם לנהוג כדעת המגן אברהם או כדעת ההיכל הברכה, וזאת אשר השיב השם שלמה בכתב יד קדשו, שלדעתו יש מקור גדול בדברי האריז"ל למנהג ה' חרכים, וז"ל:

"הנה במדרש רבה איתא (במדבר יא, ב) 'אמר להם הקדוש ברוך הוא, אף על פי שאמרתי לכהנים שיהיו מברכין אתכם, עמהם אני עומד ומברך אתכם, לפיכך הכהנים פורשים את כפיהם, לומר שהקדוש ברוך הוא עומד אחרינו, ולכך הוא אומר 'משגיח מן החלונות' מבין כתפותיהם של כהנים, 'מציץ מן החרכים' מבין אצבעותיהם של כהנים' עכ"ל המדרש. וכן הוא במדרש רבה שיר השירים (כד, ב) 'מציץ מן החרכים' מבין אצבעותיהם של כהנים, 'ענה דודי ואמר ליי' יברך ה' עכ"ל המדרש. הרי דמציץ מן החרכים הוא בין אצבעותיהם של כהנים כשעולים לברך ברכת כהנים."

"ובספר הליקוטים מהאריז"ל על הכתוב [ב]שיר השירים שם וזה לשונו 'הנה זה עומד אחר כתלנו וכו. דע, כי יש ה' חסדים וה' גבורות, והחסדים נקראים ה' 'חלונות' פתוחות להשפיע הטוב, וזהו משגיח מן החלונות. וה' גבורות נקראים 'חרכים', בסוד קטינא חריך שקיא, פירוש שריפה. וזהו ה' חרכים, הוא קטן יותר מחלון, ואינם פתוחות כי אם נקב קטן, כי ה' חסדים הם יוצאים לזעיר מיסוד בינה פתח פתוח לרוחה, אך הגבורות לנוקבא, יוצאים דרך נקב קטן, בסוד נקבה - נקב ה' עכ"ל הקדוש. **הרי מבואר בהאריז"ל דהמציץ מהחרכים הוא ה' אצבעות, וכיון דמבואר במדרש דמציץ מן החרכים הוא אצבעותיהם של כהנים כשמברכין ברכת כהנים, אם כן נמצא סמך בהאריז"ל ושייכות לעשות ה' אצבעות בהאצבעות, והוא יסוד וסוד גדול עכ"ל** השם שלמה ממונקאטש.

אמנם נכדו הגה"ק המנחת אלעזר כותב על זה (שם) "הנה לא באתי להכניס ראשי ח"ו להכריע בזה בין ההרים הרמים, הקדושים המפורסמים, הוא חותני זקניי בעל היכל הברכה זי"ע ואאזמו"ר בעל ספר שם שלמה זי"ע, עם כל זה מה שיש להעיר על דברי אא"ז, כי נראה לפי דעתי וכו', מהאריז"ל אין ראיה מוכרחת כלל, הגם דדרשו במדרש רבה על הכתוב 'מציץ מן החרכים' דקאי על ברכת כהנים כנ"ל, מכל מקום לא הזכיר שם מחמשה חרכים היינו חמשה אצבעות כלל, ויכול להיות בפשטות דכוונת המדרש רבה על כל החרכים, היינו במה שיש חרכים בין כל אצבע ואצבע שאינם נוגעים זה בזה, וכדברי הזוה"ק, ואז שוב שייך שפיר למדרש 'מציץ מן החרכים', ולא קמייירי שם כלל מחמש חרכים דוקא. גם מה שאמר בדברי האריז"ל כנ"ל דחמשה חרכים היינו קטן יותר מחלון וכו', אבל לא כתב שם בדברי האריז"ל דזהו לפי הדרש במדרש רבה שם, דהכתוב הלו קאי רק למברך ברכת כהנים, ויש הרבה דרשות בזה הכתוב, והתורה כפטיש יפוצץ סלע, ויכול להיות דהאמור בשיר השירים ומפורש בספר הליקוטים מהאריז"ל לא מיירי כלל מברכת כהנים, כיון דלא הזכירו כלל עכ"ל.

אות ב

היום הראשון של מעשה בראשית מכון נגד המנורה

ב. וזה מעשה המנורה מקשה זהב וגו'. פירש רש"י שהראהו הקדוש ברוך הוא את ציור המנורה באצבע, לפי שנתקשה בה וכו', כתבו תלמידי הבעל שם טוב על הא דאמרו רבותינו ז"ל (מנחות כ"ט א) דנתקשה משה במעשה המנורה ולא ידע איך לעשותה עד שהראה לו הקדוש ברוך הוא מנורה של אש, ומהראוי להתבונן למה נתקשה משה במעשה המנורה יותר מן כל מלאכת המשכן. ועוד יוקשה דהנה ה' יתברך יודע תעלומות לב, וכיון שידע הקדוש ברוך הוא אשר משה לא יהיה יכול להבין מתוך האמירה והדיבור רק על ידי ראייה שהראה לו מנורה של אש, אם כן למה אמר לו מתחילה ה' יתברך באמירה, ולמה לא הראהו תיכף מנורה עשויה.

אבל הענין הוא, להיות רמלאכת המשכן היתה מכוונת נגד מעשה בראשית, וכמו שאמרו רבותינו ז"ל (ברכות נ"ה א) 'יודע היה בצלאל לצרף אותיות שנבראו בהם שמים וארץ'.

זה לשון הגמ': יודע היה בצלאל לצרף אותיות שנבראו בהן שמים וארץ. כתיב הכא (שמות לה, לא) 'וימלא אותו רוח אלקים בחכמה ובתבונה ובדעת', וכתוב התם (משלי ג, יט) 'ה' בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה'.

והיינו שבצלאל היתה לו השגה באותיות, וכאשר נאמר מן השמים לעשות ארון וכו', השיג בצלאל את תכונתם ותבניתם על ידי שהשכיל לרדת לסוד אותיותיהם ותיבותיהם. וכגון כשראה בצלאל תיבת "ארון" השיג כיצד צריך הארון צריך להיות, וכן "שלחן" וכן עד"ז.

ממילא מובן אשר למלאכת המשכן היו צריכין לידע צירופי מעשה בראשית, והנה עשרה מאמרות הן במעשה בראשית, והנה במעשה בראשית נזכר רק תשע פעמים 'ויאמר', ואם כן איך היו 'עשרה מאמרות', ותיצרו חז"ל כי תיבת 'בראשית נמי מאמר הוא' כמו שאמרו רבותינו ז"ל (ר"ה לב), ומהראוי להתבונן למה אכן לא נאמר ביום ראשון דמעשה בראשית 'ויאמר' כמו באינן הימים.

והענין הוא להיות שהוא מאמר עליון שאינו מתגלה, כי הוא במחשבה שאינו מתלבש עדיין באותיות, כי בחינת המאמר אצלו יתברך שמו, הוא בחינת שפעו המתגלה אל הנבראין, כדמיון המשל באדם שיאמרו מגלה לאחרים פנימיות שבו, אבל שאר המאמרות לא נמשכו ממקום עליון וגבוה כל כך, והיו יכולים להתגלות באותיות.

וכתב הבני יששכר (תשרי מאמר ב אות י) בשם המגיד ממעזריטש, וז"ל: דהנה מאמר לא יצויר לנו כי אם ע"י אותיות, והנה האותיות ג"כ נבראו כי

מהיכן נתהוו הלא האין סוף ב"ה הוא בוראם מלכס ואדונם, והנה האותיות נבראו קודם וכיון שנבראו האותיות היה גילוי התפשטות המאמרות, על כן באינן תשע נאמר ויאמר, משא"כ בבריאה ראשונה נאמר בראשית ברא אלהים א"ת, היינו האותיות מן א' עד ת', ואי אפשר להכתב בדבר הזה אמירה כיון שלא היו עדיין זה אשר יצאו ראשונה ראשית גילויים. עכ"ל.

ואחר זה כתב וזה לשונו: על פי מה שכתבתי לעיל בשם תלמידי הבעש"ט, שעשיית המנורה נגד מאמר הראשון בראשית, אשר לא נכתב בו ויאמר, על כן נתקשה משה באמור לו מעשה המנורה באותיות, והבין על ידי זה ששורש המנורה הוא נגד מאמר הראשון שאינו מלובש באותיות, וכמו שכתבתי בשם הרב הקדוש מוה"ר דוב בער ז"ל שלא היו עדיין אותיות במציאות, ובזה המאמר הוא ראשית גילוי האותיות, עד כאן לשונו.

ובספר דרש טוב בענין מעשה בראשית אות ב' הביא בשם ספר אגרא דכלה שהרב המגיד אמר דבר זה בשם הבעש"ט דקודם שנברא העולם אי אפשר לכתוב 'ויאמר' דהאין אפשר לאמירה בלי אותיות דמקודם הכל נבראו האותיות וכו' עיין שם.

והנה מעשה המנורה היא נגד המאמר הראשון 'בראשית', ולא נאמר בו מבואר 'ויאמר', משום שעדיין אינו בבחינת גילוי לנבראין כמו שאר המאמרות, על כן נתקשה משה במעשה המנורה שנמסר אליו באמירה, והיוצר כל הוא אלהינו, ברצותו שיבין משה שהמעשה המנורה היא נגד המאמר הראשון שהוא למעלה מאותיות ואמירה, דאינו מבואר בו 'ויאמר' כנ"ל, כי הוא במחשבה ואינו מושג, הנה לכן אמר לו ה' יתברך את מעשה המנורה באמירה, ולא השיג ולא הבין אמירה זו, אז הבין משה שהוא נגד המאמר הראשון בראשית, והבין: (בני יששכר בחודש כסלו טבת מאמר ד' אות מ"ט)

ולפי האמור משמע שזה גופא רצה הקב"ה להראות למשה, שהמנורה מכוונת כנגד היום הראשון. ומזה משמע שמשה ידע סוד הכלים האחרים כל אחד לאי יום הם מכוונים.

ויש להבין מדוע דווקא המנורה מכוונת כנגד היום הראשון, ושם משום שבאותו יום האיר האור הגנוז הנרמז במנורה. ויתכן גם שמשום שביום הראשון לא ברא בריאה מסוימת אלא אור בלבד, לכן לא היה צריך אמירה מפורשת כי אותיות יוצרות מציאות וכאן לא היתה עדיין מציאות ממשית.

אות ט

גודל ענותנותו של משה

ט. 'והאיש משה עניו מאוד מכל האדם אשר על פני האדמה'. פירוש כי יש שתי מדריגות, הראשונה שמחשבתו תמיד כולה למעלה אפילו כשמתעסק

בדברים תחתונים, ומובדל לגמרי מן החומר של התחתונים, ולכן יכול לעסוק בדברים גשמיים ואינו מושפע מהחומר כי כולו דבוק למעלה, ואילו מדריגה השנייה שאינו מובדל מן החומר כל כך והחומר נחשב אצלו כדבר שמפסיק אותו מהדבקות.

ויש כאן עומק נפלא, דהנה איתא בפרשת שמות שהקב"ה קרא למשה מתוך הסנה ואמר לו 'משה משה', ואין הפסק טעמים בין התיבות, ומבואר בתולדות (בן פורת יוסף דף קכ"ו ע"ג) שמשה חשב שהוא קליפה ח"ו, כי שמו הוקשה לו, שהרי אות מ' של 'משה' רומז על המלכות שהוא העולם הזה עם כל הגשמיות והחומריות, ואילו אות ה' של 'משה' רומז על הנשמה העליונה שרוצה להתדבק בבוראה בלי שום אחיזה בגשמיות, ואות ש' יש בה ג' ראשים הרומז על חג"ת שזה עולם הרוחות, ונמצא כי השם 'משה' כולל את כל המציאות, ולא הבין איך יכול התחתון לדור יחד עם העליון, כי יש סתירה ביניהם, וראה כאן ערבוביא של קדושה וקליפה וחשב שהוא 'קליפה' דהיינו חיים בלתי אמיתיים.

ולכן לא השיב להקב"ה 'הנני' רק לאחר שקרא לו 'משה משה' ואז הבין שיש לו שורש גם למעלה וגם למטה (עי' שער מאמרי רשב"י פרשת נח; שערי קדושה חלק ג שער ה), כמו שנתגלה אליו במראה הסנה שהאש הרומזת על הקדושה מתפשטת בתוך הסנה הרומזת על הארציות, ובכל זאת אינו נשרף אלא משמשים יחדיו לצורך גבוה.

ואז הבין שדרך העבודה היא לשלב שניהם יחדיו, כמו עבודת הצדיק דאחיד שמיא וארעא, ולא פסיק טעמא בגווייהו שאין שום הפסק בין השורש העליון לתחתון. אבל אצל יעקב יש הפסק טעמים ונחשב אצלו שיש שתי מדריגות שונות, או לגמרי ברוחניות או לגמרי בארציות.

וזהו סוד 'משה משה' שנזכר בתורה כאשר לא פסיק טעמא בנוהו - שאין הפסק טעמים בין המילים, אבל 'יעקב יעקב' פסיק טעמא (זוהר ח"ג קל"ח א), כי יש משה לעילא משה לתתא, וכן יש יעקב לעילא יעקב לתתא, לפיכך במשה לא פסיק טעמא כי כולו אחד הן למעלה הן למטה היה אחד, שכולו היה למעלה והיה מובדל לגמרי מן החומר, ואף על פי כן היה מחזיק עצמו במדת ענוה אפילו כשהתעסק בדברים עליונים, 'מכל האדם אשר על פני האדמה', שהרי עיקר האדם הוא המחשבה אשר כולה 'על פני האדמה', רצה לומר, אפילו מן אותו אדם שהוא כולו למטה היה משה חושב את עצמו יותר שפל ממנו, ואין הכוונה שהיה מרגיש נחות וגרוע, אלא היה רואה את עצמו, דהיינו המחשבה שלו, תמיד בתוך החומר, שהרי אדם רגיל כשמתעסק ברוחניות הוא מתעלה ומפרש מהחומר, אבל משה אצלו היה הכל שוה, וגם כשהיה בעליונים לא היה החומר מעכב אותו, וכפי שהשיב למלאכים 'וכי יצר הרע יש ביניכם' כי האדם המתוקן חי בדבקות גם כשהוא יחד עם העניינים הגופניים (בראש ספר ליקוטים יקרים)

הרה"ק רבי משולם פייש מטהאש זי"ע מבאי היכלו של רביה"ק ה'היכל הברכה' זי"ע

תולדותיו

הרה"ק רבי משולם פייש סג"ל לאוי זי"ע נולד בשנת תקע"ו לערך, לאביו פאר היחס הרה"ק רבי מרדכי זצ"ל, ולאמו הצדיקת מרת זעלדא ע"ה, בכפר יאזעפס אשר במדינת בעהמען. בעודו ילד קטן, התייתם מאביו ויוותר הוא לבדו לאמו אשר אהבתו כנפשה, את מיטב כוחותיה השקיעה בו במסירות נפש, ושפכה עליו דמעות כמים הניגרים בתפילה ובתחנונים, שזה הקטן גדול יהיה בתורה ובעבודת השי"ת.

בעת ההיא לא היתה בארץ מגוריהם שום בית תלמוד בו יוכל הילד להתחנך על הדרך הישרה, כי נגע ההשכלה פשתה שם בכל המדינה ר"ל, על כן קיבל הילד על עצמו לגלות למקום תורה, ובעידודה של אמו הצדיקת ע"ה שלווה אותו עד מחוץ לעיר כאשר ענינה נפוחות מבכי, הלך וכיתת רגליו לחפש אחר ישיבה שתאיים בעבורו, לאחר מסע מפרך הגיע למדינת אונגארין, שם התקבל לישיבותיהם הרמות של חכמי ישראל, המה רחשו אליו אהבה רבה וחביבה יתירה, הרעיפו עליו טללי תחיה והאצילו מהודם עליו.

בין רבותיו הקדושים נמנו הגה"ק רבי אברהם יצחק וויינבערגער זצ"ל אבד"ק קליינווארדיין, הגה"ק רבי דוד שיק זצ"ל אבד"ק טאקאי ומח"ס אמרי דוד, הגה"ק רבי אברהם שאג זצ"ל בעל ברכת אברהם ומגדולי תלמידי החתם סופר זי"ע, והגה"ק מהר"ם א"ש זצ"ל. יומם ולילה ישב הנער בין כותלי בית המדרש ותדבק נפשו בתורה הקדושה, בקדושה ובטהרה, בלהט ובהתלהבות, הגה בה בהתמדה רבה שהיתה לפלא בעיני כל רואיו.

התקרבותו לדרך החסידות

בין מקומות התורה אליהם גלה רבינו בימי עלומיו, היתה הישיבה הקדושה בעיר קראלי, שם אף יסד בעצמו ישיבה לבחורים צעירים, והרביץ תורה לעדרים. פעם אחת, הגיע הרה"ק רבי יודא צבי מראזלא זי"ע לעשות את השבת בעיר קראלי, הלך אפוא רבינו לחזות בנועם הצדיק לעת הסעודה השלישית, ונשאר שם עד למוצאי שבת. לאחר ההבדלה הביאו לפני הרה"ק מראזלא משקה חם, ולאחר ששתה הימנו הסתובב ונתן את השרייתם לרבינו שעמד מאחורי כסאו, והיה לפלא בעיני כל הנוכחים, המה ראו כן תמהו, מדוע נתן הרבי את השרייתם דווקא לבחור זה. גם הרבנית מראזלא הלכה ושאלה את בעלה הקדוש על פשר הדבר, נענה הרה"ק מראזלא ואמר לה: "דער בחור וועט נאך זיין אונזער מחותן", ואכן כאשר אמר כן היה ברבות הימים, כאשר הרה"ק רבי מרדכי סג"ל לאוי זצ"ל - בנו הגדול של רבינו בא בקשרי שידוכין עם בתו של הרה"ק רבי שלמה מראזלא זי"ע - חתנו של הרה"ק מראזלא.

מאז אותה שבת מרוממת בצליו של הרה"ק מראזלא, החל רוח ה' לפעמו ללכת בדרך מרן רבינו הבעש"ט הקדוש זי"ע ולהתנהג בחסידות, ומאז היה נוסע הרבה להסתופף בחצרות הקודש ולבקר בהיכליהם של צדיקי עולם, לימים התקרב לחבורת אשוואר שהיו נודעים כמקובלים אנשי שם, ואחד מהם ה"ה הרה"ק רבי ישעי' דוד ביינער זצ"ל לקחו לחתן לבתו הרבנית מרת מינדל ע"ה.

בצל צדיקי הדור

לאחר נישואיו ביקש הרה"ק מטהאש לתור אחר

בצל רביה"ק בעל 'היכל הברכה' זי"ע

לנסוע לשלושה שבתות במדינת אונגארין, ובאחד מג' השבתות שרביה"ק היה מגיע לאונגארין היה הרה"ק מטהאש עוזב את ביתו ואת עדתו ומגיע לשבות בצל רביה"ק בעל היכל הברכה זי"ע.

במוצ"ש שעמד רבינו לעזוב את מדינת אונגארין ביקש מהרה"ק מטהאש שילווחו עד שהגיעו אל הגשר שעל יד הנהר, וביקש רביה"ק ההיכל הברכה שימשיך ללוותו, ענה הרה"ק מטהאש שאינו יכול עוד משום שנחפו לביתו.

התבטא אז רבינו להרה"ק מטהאש: אם הייתם עוברים איתי את הנהר, היית מקבלני כרוב המובהק [וואלסטו גיוועהן פון אונזערע], וכיוון שאינכם רוצים, אזי בנך יהיה משלנו [פון אונזערע]. ועיניי צופיות של רבינו היתה שבנו הרה"ק רבי אלימלך מטהאש נתדבק כתלמיד מובהק בצל רביה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע.

רבינו יעץ לחותנו של הרה"ק מטהאש, הוא רבי ישעיה דוד מכפר טשאסאר, שיקח אותו לחתן לבתו, ואף הודיע שברצונו להשתתף בשמחת נישואיו.

מסופר שבעת שמחת נישואי הרה"ק מטהאש השתתף בשמחה ראש המסובים רביה"ק ה'היכל הברכה' זי"ע. בשעת שמחת הנישואין כיבדו את החתן שידרוש את הדרשה בשעת הסעודה, כמנהג העולם, והנה בתוך הבאים באו כמה בחורים מופלגים שלמדו בשיבות המפורסמות דמדינה ההיא, ואחד מן הבחורים הנ"ל קיבץ את חבריו שיבואו לפלפל עם החתן הרה"ק מטהאש בשעת דרשתו, והם התפלפלו כ"כ הרבה עד שהתחיל לזוז להחתן דם מנחיריו. נעמד רביה"ק ה'היכל הברכה' זי"ע שהשתתף בהחתונה ואמר: "החתן הזה לומד תורה לשמה, וחלילה להרהר אחר דברי תורתו". וכן מסופר שדרכו של רביה"ק ה'היכל הברכה' זי"ע

רבי לפי שורש נשמתו, עד שמצא את שאהבה נפשו אצל הרה"ק רבי דוד מדינוב זי"ע, והוא אשר הסמיכו לימים לקחת את שבט ההנהגה לידי ולרעות את שה פזורה ישראל.

כל אימת שהיה רבינו מגיע להסתופף בצל רבו הקדוש בדינוב, הושיבו רבו סמוך אליו בראש השלחן, תמיד הראה לו אותות אהבה וכיבודו ביותרת הכבוד, ועם כל זה, היה רבינו יושב כעבדא קמיה מריה, באימה וביראה ברתת ובזיע, עד שכל השלחן הזדעזע עמו מגודל הפחד שנפל עליו בשבתו סמוך לרבו.

במרוצת השנים היה רבינו נוסע להסתופף גם באהלי צדיקים נוספים, והיה מבקר באהליהם של רבינו הרה"ק רבי יצחק אייזיק מדייטשוב זי"ע, והרה"ק רבי חיים מצאנז זי"ע בעל ה'דברי חיים', כאשר נתן לו שלום בראשונה, אחז הרה"ק מצאנז בידי הקדושים וצעק: "אוי איז דאס הייליגע הענטלעך! איך שפיר א גרויס קדושה און די הענטלעך!". ואז שאלו את רבינו: "זאגט מיר פון ווי איר זענטו", ענה לו רבינו שהוא בא מכפר יאזעפס אשר בארץ בעהמען, התפלא הרה"ק מצאנז: "בעהמען איז איין אב הטומאה, יאזעפס דארף איז איין אבי אבות הטומאה, פון ווי נעמט זיך פון דארט אועלכע הייליגע הענט אהער?", נענה רבינו: "די מאמע וואהר איין עהרליכע יודענע", אז נחה דעתו של הרה"ק מצאנז.

כמו כן היה רבינו נוסע רבות לבקר בהיכלו של הרה"ק רבי צבי הירש מליסקא זי"ע בעל אך פרי תבואה, וגם בעל אך פרי תבואה היה נוסע אל רבינו ובין הצדיקים הללו שררה תמיד ידידות מופלאה.

אכסוף נועם שבת

לאחר שנות עמל ויגיעה בתורה ועבודה, מתוך עוני וחוסר כל, נתמנה רבינו לכהן כרבה של טאהש והגלילות, שם החל ריחו הטוב להיות נודף בעולם כצדיק נשגב, פועל ישועות בקרב הארץ. אורו של רבינו היה גנוז בדרך כלל במשך ימות החול, כי היה מסתגר בחדרו ועובד את קונו מאחורי הפרגוד, אמנם בבוא יום השבת, הוריד את המסווה מעל פניו ויצא לישע עמו, לערוך לפניו שולחן וללמד אותם את דרכי ה', ופניו בוערים כלפידי אש, עד

שלא הכירוהו, והיה רגיל לומר 'פרייטאג צונאכט'ס טו איך א טובה פאר א איד'.

כמלאך המושיע

רבינו היה מפורסם בצדקת פזרונו, ובמעשה חסד לאפים שהיה עושה עם בני ישראל, אהבת ישראל יקדה בקרבו כאש, אמנם יותר ממה שעשה בגופו עשה בנפשו, בהיותו משפיע ישועות ורפואות משמים ממעל, לכל באי שעריו, תוך כדי שהוא מסגף עצמו עבורם בגלגולי שלג ויסורים שונים, עד כדי מסירות נפש ממש, תקצר היריעה מהכיל את כל סיפורי המופת שהתגלגלו במעון קדשו.

הסתלקותו המופלאה

שנת תרל"ג היתה שנה קשה למדינת אונגערין, מגיפה קשה השתוללה בחוצות, ועשתה שמות בקרב העם, רבים וכן שלמים מבני ישראל מצאו את מותם במגיפה זו או שהתייסרו בייסורי איוב במחלות נוראות שאין להם תקומה הי"י.

ביום בהיר אחד פנה רבינו לבני ביתו ואמר להם שהוא מקבל על עצמו להיות קרבן תחת הכלל, ואכן ביום כ"ח סיון תרל"ג, בעודו בן נ"ז שנים בלבד, חירף את נפשו למות בעד בני ישראל, טיהר רבינו את עצמו בסילודין ועלה למרום, ואז ראו כולם איך שמיתת צדיקים מכפרת כקטורת כי המגפה נעצרה בפתע פתאום. מנוחתו כבוד בבית החיים שבטהאש.

השאיר אחריו את בנו יחידו הרה"ק רבי אלימלך מטהאש זי"ע שהיה בן שמונה שנים, כשגדל המשיך ביתר שאת את חצר הקודש טהאש והיה מגדולי תלמידי רביה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע שהרעיף עליו חיבה יתירה. לרביה"ק היה בכל לילה שיעור קבוע עם בניו הק' בספר הי"ד החזק להרמב"ם, ושום איש זר לא היה רשאי ליכנס אז לחדרו, כי אם להרה"ק ר' אלימלך מטהאש זי"ע. לימים, תחת אחד השיחים הפליא הרה"ק מטהאש את לימוד הרמב"ם של רבינו, והתבטא: "ווער עס האט נישט געהערט ווי אזוי דער רבי זכרנו לברכה האט געלערנט רמב"ם, ווייסט נישט וואס דאס הייסט געלערנט" (עבודת עבודה מוצ"ש שמונת).